

Τα απαραίτητα βήματα από τους Ευρωπαίους

THE ECONOMIST

12

Όταν η Βρετανία εγκατέλειψε τον κανόνα του χρυσού το 1931 δεν απέρριψε απλώς ένα σύστημα προσδιορισμού ισοτιμιών, αλλά αναγνώρισε ότι δεν μπορούσε πλέον να φέρει τον μανδύα της αυτοκρατορίας. Όταν η Αμερική εγκατέλειψε τη σύνδεση του δολαρίου με τον χρυσό το 1971 πυροδότησε μια παρακμή που συνεχίστηκε έως ότου ο Πολ Φόλκερ επανέφερε την εμπιστοσύνη στο νόμισμα στις αρχές της δεκαετίας του '80. Οπως έγραψε κάποτε ο μεγάλος Αυστριακός οικονομολόγος Γιόζεφ Σουμπέτερ, «το νομισματικό σύστημα ενός λαού αντανακλά όλα όσα αυτό το έθνος επιθυμεί, πράττει, υποφέρει, είναι».

Με τον ίδιο τρόπο, η κρίση της Ενωμένης Ευρώπης αφορά πολύ περισσότερο απ' ό,τι το ευρώ. Καθώς η παγκόσμια ύφεση χτυπάει την πόρτα, ο κύριος φόβος είναι οικονομική κατάρρευση. Αλλά για να κατανοήσει κανείς τι συμβαίνει στο νόμισμα πρέπει να κοιτάξει τι συμβαίνει στην Ευρώπη.

Το ευρώ δεν θα είναι ασφαλές εάν η Ευρώπη δεν απαντήσει ορισμένες θεμελιώδεις ερωτήσεις, που απέφυγε για πολλά χρόνια. Πώς πρέπει να ανταποκριθούν τα έθνη της σε έναν κόσμο που αλλάζει ταχύτατα γύρω τους; Τι συμβαίνει καθώς η παγκοσμιοποίηση στερεί από τη Δύση το μονοπώλιο των τεχνολογιών που την έκανε πλούσια και μια γερασμένη Ευρώπη αρχίζει να μοιάζει όλο και περισσότερο με τη δυτική χερσόνησο μιας αναδυόμενης Ασίας;

Μερικοί Ευρωπαίοι θα ήθελαν να υψώσουν προσεκτικά σχεδιασμένα φράγματα γύρω από την αγορά της Ενωμένης Ευρώπης. Άλλοι, μεταξύ τους ένας αυξανόμενος αριθμός λαϊκιστών πολιτικών, θέλουν να κάνουν τα έθνη τους εσωστρεφή. Και λίγοι θεωρούν ότι ο μόνος τρόπος για να καταβληθεί το τίμημα είναι, όχι η απόδραση από την παγκοσμιοποίηση, αλλά η εκ βαθέων αποδοχή της.

Αυτό δεν είναι κάποια αφηρημένη φιλοσοφική επιλογή. Είναι ένας σκληρός αγώνας για το μέλλον, που διεξάγεται καθώς στην Αθήνα ο Γιώργος Παπανδρέου παρτάει την εξουσία σε μια προσωρινή κυβέρνηση εθνικής ενότητας, στη Γαλλία και το Βέλγιο καταρρέουν βιομηχανίες και στην Ισπανία χάνονται εκατομμύρια θέσεις εργασίας.

Αυτός ο αγώνας θα θέσει τα όρια του ευρωπαϊκού κράτους πρόνοιας. Θα καθορίσει το πώς η μη ισορροπημένη σχέση Γερμανίας, Γαλλίας και Βρετανίας θα διαμορφώσει την Ενωμένη Ευρώπη. Θα καθορίσει την υψηλού επιπέδου πολιτική των Βρυξελλών και τη χαμηλού επιπέδου πολιτική του ευρωπαϊκού λαϊκισμού. Και θα κρίνει τη μοίρα του μηχανισμού που ο Σουμπέτερ θα μπορούσε να δει ως την ενσάρκωση όλων αυτών: του ευρώ.

Η Ευρωζώνη έχει ακόμη τη δυνατότητα να άρει τους φόβους που παρασύρουν τράπεζες και κυβερνήσεις. Ως μπλοκ δεν είναι τόσο χρεωμένο όσο η Αμερική και το έλλειμά της είναι πιο χαμηλό. Διαθέτει τα χρήματα για να οχυρώσει τις τράπεζές της έναντι της χρεοκοπίας της Ελλάδας - και της Πορτογαλίας και της Ιρλανδίας, αν χρειαστεί. Και καθοδηγείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, που μπορεί να στηρίξει τις ευάλωτες κυβερνήσεις αγοράζοντας απεριόριστες ποσότητες ομολόγων στη δευτερογενή αγορά.

Η Ενωμένη Ευρώπη, ωστόσο, έχει αποτύχει επανειλημμένως να δρομολογήσει μια πειστική διαδικασία διάσωσης του ευρώ. Και αυτό γιατί οι Ευρωπαίοι διαφωνούν ριζικά στην ουσία της κρίσης και στο πώς πρέπει να συμβάλει κάθε χώρα.

Εφόσον τα μέλη της Ευρωζώνης δεν μπορούν να διευθετήσουν αυτές τις διαφορές ή τουλάχιστον να συμφωνήσουν στο ότι οι διαφωνίες τους έχουν μικρότερη σημασία από την εύρεση της λύσης, η συλλογική δράση που απαιτείται για την υπεράσπιση του ευρώ θα είναι ανέφικτη.